

Stockholm 2026-10-26

Klimat- och näringslivsdepartementet

Sandra Lennander/Daniel Friberg

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

sandra.lennander@regeringskansliet.se

daniel.friberg@regeringskansliet.se

Diarienummer **KN2026/01494**

Remissvar – Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Diarienummer **KN2026/01494**

Övergripande synpunkter

Eneff, Energieffektiviseringsföreningen, välkomnar förslag som stärker energiplaneringen i kommuner och regioner och bidrar till en mer energieffektiv offentlig sektor. Vi ser ett stort behov av att energieffektivisering ges en tydligare roll i energipolitiken, både för att minska energianvändningen och effektbehovet och för att bättre utnyttja befintlig kapacitet i energisystemet. Det finns en stor samhällsnytta genom att realisera potentialen för effektiv energianvändning.

Principen **”energieffektivitet först”** behöver vara vägledande i offentlig sektors planering, investeringar, upphandling och löpande verksamhet. Energieffektivisering kan minska behovet av ny energiproduktion och nätutbyggnad, begränsa belastningen vid effekttoppar och stärka energisystemets motståndskraft. Den kan också bidra till lägre driftskostnader och frigöra resurser till andra delar av samhället.

Vi anser dock att promemorians förslag inte går tillräckligt långt. Det finns en risk att de nya reglerna främst leder till planer, redovisningar och formella bedömningar utan att säkerställa att de mest kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärderna genomförs. Krav på planering och rapportering är viktiga, men de behöver kombineras med tydliga mål, konkreta åtgärder, mätbar uppföljning och en fungerande tillsyn.

Det är särskilt viktigt att offentliga aktörer inte begränsar sitt arbete till att effektivisera den egna energianvändningen i snäv mening. Även verksamheternas effektbehov, möjligheterna till flexibilitet, byggnadernas energiprestanda och behovet av att minska energianvändningen innan nya energilösningar dimensioneras behöver beaktas.

Av vikt är också att nya krav införs utan dubbelreglering, dvs att befintliga regelverk och beslutsprocesser används så långt det är möjligt, och i samklang med det kommunala självstyret.

Energiplanering och **”energieffektivisering först”** går hand i hand med offentlig sektors beredskapsarbete. Dels genom att ett resurseffektivt samhälle är mindre sårbart på grund av

lägre behov av import, mindre känslighet för avbrott och större möjlighet att byta mellan olika energislag vid behov.

Eneff vill därför särskilt framhålla följande:

- **Tydligare krav på energieffektivisering.** Energiplaner och långsiktiga åtgärdsplaner bör innehålla mätbara mål, prioriterade åtgärder, tidsatta genomförandeplaner och ansvar för genomförandet. Genomförande kan ökas genom krav, om så är möjligt, eller via stöd som är kopplat till genomförande.
- **Uppföljning av faktiska resultat.** Det bör vara möjligt att bedöma om kommuner och regioner verkligen minskar sin energianvändning och sitt effektbehov, inte enbart om de har tagit fram planer och lämnat in uppgifter.
- **Reell tillsyn och möjlighet till ingripande.** Ansvarig myndighet behöver kunna agera även när en plan är formellt komplett men saknar tillräckliga åtgärder, eller när beslutade åtgärder inte genomförs.
- **En tydligare tillämpning av energieffektivitet först.** Kraven bör säkerställa att energieffektivisering och efterfrågefleksibilitet prövas systematiskt innan investeringar görs i exempelvis ny energiproduktion, energiinfrastruktur eller tekniska system.
- **Starkare och bredare krav vid offentlig upphandling.** Energieffektivitet behöver få genomslag genom hela den offentliga sektorns inköp och investeringar, med tydliga prestandakrav och begränsade möjligheter att göra undantag.

Eneff anser sammantaget att förslagen bör utvecklas så att energieffektivisering blir en integrerad och kontrollerbar del av den offentliga sektorns ansvar. Det räcker inte att skapa förutsättningar för energieffektivisering; regelverket behöver också säkerställa att potentialen tas till vara. Eneff anser att det förslag som Energimyndigheten lämnade 2024 i högre grad säkerställer realisering av potentialen och därmed ger bättre överensstämmelse med avsikten i EU- direktivet.

Specifika synpunkter

1. Energiplanernas innehåll och ambitionsnivå

Eneff är positivt till att kraven på kommunal energiplanering moderniseras och att även regionerna omfattas av reglerna. Vi anser däremot att det behöver bli tydligare vad en energiplan ska åstadkomma i fråga om energieffektivisering.

En energiplan bör inte enbart beskriva energisystemet, energibehovet och planerade insatser. Den bör också innehålla en systematisk analys av potentialen för energieffektivisering (el, bränslen, värme), en prioritering av åtgärder utifrån deras kostnadseffektivitet och en plan för hur potentialen ska realiseras. Det bör även vara en viktig komponent i de beredskapsplaner som kommuner ska ta fram.

Vi anser att energiplaner bör innehålla:

- mätbara mål för minskad energianvändning minskat effektbehov,

- en kartläggning av energieffektiviseringspotentialen i den egna verksamheten och i de byggnader och verksamheter som kommunen eller regionen ansvarar för,
- prioriterade åtgärder med tidsplan, ansvarig funktion och uppskattad energibesparing och minskning av effektbehov,
- bedömningar av åtgärdernas kostnader, livscykelkostnader och förväntade effekter,
- rutiner för regelbunden uppföljning och revidering av mål och åtgärder,
- koppling till beredskapsplan.

Det bör även tydliggöras hur energiplaneringen ska kopplas till kommunernas och regionernas budgetprocesser, investerings- och underhållsplaner, fastighetsförvaltning och upphandling. Utan en sådan koppling finns en risk att energiplanen blir ett separat styrdokument utan tillräckligt genomslag i den praktiska verksamheten.

Eneff anser därför att kraven på energiplanernas innehåll behöver kompletteras med uttryckliga krav på mål, åtgärder, ansvar och uppföljning av uppnådda resultat.

2. Planering och uppföljning av energieffektiviseringsåtgärder i offentlig sektor

Eneff välkomnar att kommuner och regioner föreslås planera och följa upp åtgärder för en effektiv användning av energi och effekt. Vi anser emellertid att regelverket behöver ge tydligare vägledning om vilken ambitionsnivå som förväntas och hur åtgärdernas resultat ska mätas.

En skyldighet att planera och följa upp är inte i sig en garanti för att åtgärder genomförs. Om kraven inte kopplas till konkreta resultat kan det bli möjligt att uppfylla regelverket genom att identifiera åtgärder och redovisa dem, utan att de leder till tillräckliga besparingar.

Det bör därför framgå att kommuner och regioner ska identifiera och genomföra kostnadseffektiva åtgärder, med hänsyn till verksamhetens förutsättningar. Om en identifierad åtgärd inte genomförs bör det finnas krav på att skälen redovisas och att alternativa åtgärder övervägs.

Eneff vill särskilt framhålla att energieffektivisering bör behandlas som en återkommande del av verksamhetsstyrningen, inte som ett engångsarbete i samband med att en energiplan tas fram.

Eneff anser att det bör införas tydligare krav på genomförande, resultatredovisning och motivering när identifierade energieffektiviseringsåtgärder inte genomförs.

3. Energimyndighetens befogenheter och tillsyn

Eneff ser positivt på förslaget att Energimyndigheten ska kunna förelägga kommuner att lämna in en fullständig och aktuell energiplan samt förelägga kommuner och regioner att lämna uppgifter om energianvändning.

Vi bedömer dock att de föreslagna befogenheterna är för begränsade i förhållande till syftet med lagstiftningen.

Som promemorian beskriver finns det i dag ingen myndighet som utövar tillsyn över att kommuner följer reglerna om energiplanering. Det föreslagna regelverket ger möjlighet att ingripa när en energiplan eller vissa uppgifter saknas eller är ofullständiga. Däremot är det inte tillräckligt tydligt hur myndigheten ska kunna agera när en plan visserligen är aktuell och formellt komplett, men har låg ambitionsnivå, saknar relevanta energieffektiviseringsåtgärder eller inte följs i praktiken.

En effektiv reglering behöver skilja mellan **formell efterlevnad** och **faktisk efterlevnad**. En kommun eller region bör inte anses ha tagit sitt ansvar enbart genom att anta en plan och rapportera uppgifter. Det måste också gå att granska om lagens krav på planering, bedömning och uppföljning uppfylls i sak.

Eneff anser därför att Energimyndigheten bör ges befogenhet att:

- granska om energiplaner och åtgärdsplaner uppfyller lagens krav även i sak, inte enbart om de är inlämnade och aktuella,
- begära in kompletterande underlag om energieffektiviseringspotential, valda åtgärder och uppnådda resultat,
- förelägga kommuner och regioner att komplettera bristfälliga planer och redovisningar,
- förelägga kommuner och regioner att ta fram eller revidera åtgärdsplaner när lagstadgade krav inte uppfylls,
- följa upp om förelagda åtgärder genomförs och, där det är lämpligt, förena förelägganden med vite.

Det bör också framgå hur tillsynen ska bedrivas, vilka bedömningsgrunder som ska användas och hur myndighetens beslut ska följas upp. Det är viktigt att kommuner och regioner får tydliga besked om vad som krävs, samtidigt som myndigheten ges tillräckliga verktyg för att säkerställa efterlevnad.

Eneff är medvetet om att kommunal självstyrelse ska beaktas och att statliga ingripanden ska vara proportionerliga. Detta utesluter emellertid inte tydliga nationella krav på energieffektivisering eller en fungerande tillsyn av att kraven följs. Kraven kan utformas så att kommuner och regioner har frihet att välja lämpliga åtgärder, samtidigt som det säkerställs att de uppfyller sina skyldigheter.

Eneff anser att Energimyndighetens befogenheter uttryckligen bör omfatta tillsyn över den materiella efterlevnaden av reglerna om energieffektivisering, med möjlighet att kräva rättelse när kommuner eller regioner inte tar sitt ansvar.

4. Rapportering av energianvändning och uppföljning av resultat

Eneff välkomnar förslaget om att kommuner och regioner ska lämna uppgifter om den årliga energianvändningen i verksamheter som bedrivs av offentliga organ. En gemensam och jämförbar rapportering är en viktig förutsättning för att identifiera potential och följa utvecklingen.

Vi anser dock att rapporteringen behöver utformas så att den ger ett relevant underlag för styrning och tillsyn. Uppgifter om total energianvändning är värdefulla, men de behöver i relevanta fall kompletteras med uppgifter som gör det möjligt att bedöma energieffektiviteten och följa förändringar över tid.

Det bör övervägas hur rapporteringen kan omfatta exempelvis energianvändning per kvadratmeter i byggnader, relevanta verksamhetsmått, energibärare och effektbehov. Metoderna behöver vara tillräckligt enhetliga för att utvecklingen ska kunna jämföras mellan år och mellan likartade verksamheter.

Rapporteringskraven bör även utformas så att de möjliggör uppföljning av de åtgärder som anges i energiplanerna. Det bör gå att se vilka åtgärder som genomförts, vilka besparingar de har gett och om utvecklingen ligger i linje med uppsatta mål.

Om kommuner och regioner inte lämnar tillräckliga uppgifter bör Energimyndigheten kunna begära kompletteringar och ingripa vid fortsatt bristande efterlevnad. Samordning bör ske med annan lagstiftning (lag om energideklarationer etc).

Eneff anser att rapporteringen bör utformas för att möjliggöra jämförbar uppföljning av både energianvändning, energieffektivitet och genomförda åtgärders resultat.

5. Principen om energieffektivitet först

Eneff välkomnar att principen om energieffektivitet först ska beaktas vid större investeringar och författningsreglerade planer samt att olika alternativ ska analyseras och bedömas utifrån energieffektivitet. Genomförandet avseende policybeslut begränsas i huvudsak till ändringar i Energimyndighetens instruktion. Eneff anser att detta inte uppfyller direktivets krav på att medlemsstaterna ska säkerställa att energieffektivitetslösningar bedöms.

Eneff ser även en risk för att kravet blir alltför processinriktat. Om det räcker att konstatera att olika alternativ har bedömts, utan tydliga krav på analysens innehåll och dokumentation, kan principen få begränsad praktisk betydelse.

Energieffektivitet först bör innebära att kostnadseffektiva åtgärder för att minska energibehovet och effektbelastningen prövas innan investeringar görs för att möta ett högre energibehov. Det behöver framgå hur åtgärder på efterfrågesidan, energieffektivisering, styrning och flexibilitet ska vägas mot investeringar i energiproduktion, nät och andra tekniska lösningar.

Bedömningen bör också omfatta livscykelkostnader och relevanta systemeffekter, inte enbart den initiala investeringskostnaden. Det bör krävas att analysen dokumenteras så att det i efterhand går att granska vilka alternativ som prövats och på vilka grunder ett alternativ valts.

Eneff anser att kraven på energieffektivitet först behöver kompletteras med tydliga krav på analys, dokumentation och motivering, så att principen får ett reellt genomslag i offentliga beslut.

6. Energieffektivitet i offentlig upphandling

Eneff välkomnar förslaget om krav på energieffektivitetsprestanda vid offentlig upphandling av vissa varor, tjänster och byggnader. Offentliga inköp har stor betydelse för utvecklingen på marknaden och kan bidra till att energieffektiva lösningar får ett bredare genomslag.

Vi anser dock att regelverket behöver säkerställa att kraven blir tydliga, ambitiösa och tillämpas konsekvent.

Enligt förslaget ska skyldigheten att ställa krav på energieffektivitetsprestanda bara gälla vissa kategorier av varor och tjänster samt i de fall det är tekniskt genomförbart. Det innebär att stora delar av den offentliga sektorns inköp kan falla utanför de särskilda kraven. Eneff anser att det bör finnas en tydlig plan för hur energieffektivitet även ska främjas vid andra inköp där energianvändningen är betydande.

Vid upphandling av tjänster bör energieffektivitet ges genomslag även när leverantörens val av utrustning, drift eller arbetssätt påverkar energianvändningen. Vid köp, hyra och renovering av byggnader bör energiprestanda och möjligheter till energieffektivisering ges en tydlig och systematisk roll i beslutsunderlaget.

Eneff anser även att möjligheten att göra undantag bör tillämpas restriktivt och dokumenteras. Det behöver vara möjligt att följa upp i vilken utsträckning offentliga aktörer ställer de krav som regelverket föreskriver och vilka resultat kraven leder till.

Eneff anser att kraven på energieffektivitet i offentlig upphandling bör omfatta så breda relevanta inköpsområden som möjligt och följas upp genom tydlig redovisning av kravställning och resultat.

7. Energieffektivisering i offentliga byggnader

Eneff anser att offentliga byggnader har en central roll i arbetet med energieffektivisering. Byggnader har ofta en lång livslängd, och åtgärder som minskar energibehovet kan ge besparingar under många år. Effektivisering kan också minska belastningen på energisystemet och förbättra förutsättningarna för styrning och flexibilitet.

Promemorian bedömer att inga ytterligare åtgärder behövs för att Sverige ska uppfylla energieffektivitetsdirektivets krav på energibesparing genom renovering av byggnader som ägs av offentliga organ, eftersom Sverige avser att använda en alternativ metod.

Eneff anser att detta behöver följas av en tydlig redovisning av hur den alternativa metoden säkerställer faktiska energibesparingar i offentliga byggnader. Det bör finnas en transparent plan för hur besparingar ska uppnås, hur resultaten ska mätas och hur eventuella avvikelser ska hanteras.

Det är viktigt att renoveringsåtgärder inte enbart bedöms utifrån byggnadens tekniska skick eller en enskild åtgärds investeringskostnad. När en byggnad renoveras bör möjligheten att

genomföra samordnade energieffektiviseringsåtgärder utvärderas, med hänsyn till energianvändning, effektbehov, styrning och byggnadens långsiktiga funktion.

Det bör också säkerställas att offentliga fastighetsägare har förutsättningar och incitament att genomföra åtgärder med lång återbetalningstid när de är samhällsekonomiskt motiverade. Energiprestanda bör vara en återkommande del av fastighetsförvaltningens investerings- och underhållsplanering.

Eneff anser att det behöver säkerställas att den alternativa metoden för offentliga byggnader ger mätbara, transparenta och uppföljningsbara energibesparingar, samt att offentliga fastighetsägare systematiskt tar till vara potentialen för energieffektivisering.

8. Avtal om energiprestanda och andra energitjänster

Eneff ser positivt på att offentliga organ vid renovering av vissa större byggnader ska bedöma möjligheten att använda avtal om energiprestanda och andra motsvarande energitjänster.

Sådana avtal kan bidra till att kombinera investeringar, kompetens och uppföljning och därmed underlätta genomförandet av energieffektiviseringsåtgärder. De kan också ge bättre förutsättningar att koppla ersättning och uppföljning till uppnådda resultat.

Vi anser att det bör framgå tydligare hur bedömningen av genomförbarhet ska göras och dokumenteras. Om ett offentligt organ väljer att inte använda ett avtal om energiprestanda bör det kunna redovisa skälen och vid behov visa hur motsvarande energieffektiviseringsresultat ska uppnås på annat sätt.

Det bör även finnas vägledning om hur offentliga beställare kan utvärdera livscykelkostnader, riskfördelning och uppnådd energiprestanda i sådana avtal.

Eneff vill också peka på andra upphandlingsmodeller än avtal om energiprestanda som med fördel kan användas inom offentlig sektor. Det är inte avtalets typ som är väsentligt, utan att åtgärder genomförs.

Eneff anser att bedömningen av avtal om energiprestanda (eller andra modeller som ger liknande resultat) bör vara systematisk, dokumenterad och kopplad till målet att genomföra kostnadseffektiva energieffektiviseringsåtgärder.

9. Tydligare ansvar, vägledning och stöd för genomförandet

Eneff vill framhålla att tydliga krav och tillsyn behöver kombineras med praktiska förutsättningar för kommuner och regioner att genomföra åtgärderna.

Kompetens, upphandlingsförmåga, tillgång till energidata och kapacitet att bedöma olika tekniska lösningar kan variera mellan offentliga aktörer. Energimyndigheten bör därför få ett tydligt ansvar för att ta fram vägledning, metoder och uppföljningsmodeller som stödjer en enhetlig tillämpning av reglerna.

Vägledningen bör bland annat omfatta hur energieffektiviseringspotential kartläggs, hur åtgärder prioriteras, hur energibesparingar beräknas och följs upp samt hur principen om energieffektivitet först ska tillämpas vid investeringar och upphandling.

Det är samtidigt viktigt att vägledning inte ersätter bindande krav. Ett regelverk som bygger på att varje kommun eller region själv avgör ambitionsnivån riskerar att leda till stora skillnader i genomförandet och till att tillgänglig energieffektiviseringspotential inte tas till vara.

Eneff anser att Energimyndighetens ansvar för vägledning och uppföljning bör tydliggöras.

Sammanfattning

Eneff tillstyrker inriktningen att modernisera energiplaneringen och stärka energieffektiviseringen i offentlig sektor, men anser att förslagen behöver utvecklas på flera punkter för att ge tillräcklig effekt.

Vi vill särskilt framhålla behovet av:

1. tydliga och mätbara mål för energieffektivisering i kommuner och regioner,
2. krav på konkreta, tidsatta åtgärder och uppföljning av faktiska besparingar,
3. en rapportering som gör det möjligt att bedöma både energianvändning, energieffektivitet och effektbehov,
4. en skarpare tillämpning av principen om energieffektivitet först vid investeringar, planer och upphandling,
5. bredare genomslag för energieffektivitetskrav vid offentlig upphandling och i offentliga byggnader,
6. utökade befogenheter för Energimyndigheten att granska efterlevnaden i sak och förelägga kommuner och regioner att rätta till brister.

Eneff anser att regelverket bör utformas så att det är tydligt vad som förväntas av offentliga aktörer, möjligt att följa upp vad som faktiskt uppnås och möjligt för ansvarig myndighet att ingripa när lagens krav inte efterlevs. Först då kan de nya reglerna bidra till att den offentliga sektorn tar ett tydligt ansvar för att minska energianvändningen, begränsa effektbehovet och använda samhällets energiresurser mer effektivt.

För Eneff,

Lotta Bångens
Generalsekreterare

Eneff, Energieffektiviseringsföreningen, är en bred intresseorganisation för energieffektivisering med både leverantörer och beställare som medlemmar. Eneff har ca 120 medlemmar. Läs mer på www.eneff.se